

8. ΣΗΜΕΙΑ ΣΤΙΞΗΣ

• Θαυμαστικό ! Δηλώνει:

- Θαυμασμό
- Έκπληξη - Κατάπληξη
- Αμφισβήτηση
- Έντονη αποδοκιμασία ή επιδοκιμασία
- Απορία
- Ειρωνεία / Σαρκασμό (πολλές φορές σε παρένθεση (!) για τη φράση που προηγείται)
- Έμφαση
- Απαίτηση ή προταγή
- Έντονη ανησυχία
- Σ.Σ.: Μετά από επιφωνήματα → συναισθήματα (φόβο, πόνο, χαρά, ελπίδα κ.ά.)

• Ερωτηματικό ; Δηλώνει:

- Απορία του πομπού
- Προβληματισμό (για ευαισθητοποίηση ή αφύπνιση του αναγνώστη)
- Αμφιβολία / Δυσπιστία } (Μπορεί να βρίσκεται σε παρένθεση (;))
- Αμφισβήτηση } (όταν δηλώνει αβεβαιότητα)
- Έντονη αποδοκιμασία - Αχανάκτηση
- Ειρωνεία
- Παράκληση / Προτροπή
- Διατύπωση ρητορικής ερώτησης
 - ↳ Δίνει έμφαση στα λεγόμενα του πομπού
 - ↳ Η απάντηση είναι αυτονόητη
 - ↳ Ο πομπός εκθέτει τον προβληματισμό του - Προβληματίζεται και τον αναγνώστη. Τον καλεί να κοιτάει τα προβλήματα ζωτήρια // στοχεύει στο να προσελκύσει την προσοχή των αναγνώστη/ακούστη/αγανακτών
- Σ.Σ.: Σε αστακτάσταση άχρωμτος στοιχείου
 es δορικό στοιχείο χα τη μετάβαση από το ένα μέρα στο άλλο.

• Εισαγωγικά << >> Δηλώνουν:

- Αυτούδια απόδοση/μεταφορά των λόγων κάποιου (ευθύς λόγος)
- Παροιμίες, χτυρικά
- Ειδικός επιστημονικός όρος / ειδική ορολογία / ειδικά λεξιλόγια
- Τίτλος (βιβλίου, έργου, εφημερίδας, ταινίας κ.λπ.)
- Επωνυμία
- Μεταφορική σημασία
- Ειρωνεία
- Αμφιβρότητη - δυσπρόσιτα
- Αποβτασιοποίηση - απαξίωση
- Νεολογισμός
- Λογοπαίγνιο

• Αποδεικνυτικά ... Δηλώνουν:

- Υπαινιχμό / Υπονοούμενο (το οποίο πρέπει να συμπεράνει ο αναγνώστης)
- Προβληματισμό
- Διέταχμό / Ενδειασμό
- Έμφαση { σταχυαία παύση πριν από ένα στοιχείο του μηνύματος
στο οποίο ο αναγνώστης πρέπει να εστιάσει την προσοχή του
ή πριν από πρόκληση κωμικού αποτελέσματος }
- Συγκίνηση
- Ειρωνεία
- Διακοπή λόγου, διότι παίρνει απότομα το λόγο κάποιο πρόσωπο ή συμβαίνει κάτι

• Τελεία

- Στο τέλος μια περιόδου (Ό,τι ειπώθηκε έχει ακέραιο νόημα).
- Σε συντομογραφίες
- Σε πολυψήφιους αριθμούς (κατά τριάδες ψηφίων)

• Άνω τελεία

Δηλώνει:

- Παύση μεγαλύτερη από το κόμμα και μικρότερη από την τελεία ανάμεσα σε δύο προτάσεις - ημιπερίόδους με στενή νοηματική σχέση:
 - συμπλήρωση, επεξήγηση
 - αντίθεση (π.χ. Αυτός δεν ήταν άνθρωπος· ήταν κτήνος)
 - έμφαση (π.χ. Είναι τραγικό αυτό που συμβαίνει· εντελώς τραγικό)

Διπλή τελεία (άνω και κάτω τελεία) :

- Απαρίθμηση / Κατάλογος στοιχείων
- Αποτελέσματα μιας ενέργειας (δίνεται έμφαση)
- Τα μέρη ενός συνόλου (αποσαφηνίζει έτσι την έννοια)
- Ανάλυση / Ερμηνεία (παρουσίαση λεπτομερειών και αποσαφηνίση μιας έννοιας)
- Για να εισαχθεί ένα παράδειγμα π.χ. γνωμικά, παροιμίες ή λόγια άλλων που μεταφέρονται αυτούσια ή σε ειδική μορφή

Παύλα

- Αλλαγή συνομιλητή σε διάλογο
- Επίθεση ανάθεσης (π.χ. Ξεπνέσαν - μα δεν θα φτάσουν ποτέ!)

• Διπλή παύλα — —

- Συντομή διακοπή της φυσικής ροής του λόγου, με σκοπό να συμπληρωθούν ή να επεξηγηθούν τα λεγόμενα.
Είναι απαραίτητα αυτό που συμπληρώνει για την κατανόηση του κειμένου (έμφαση)

• Παρένθεση ()

- Επεξήγηση ή συμπλήρωση των λεγομένων
Δεν είναι απαραίτητα αυτό που συμπληρώνει για το νόημα του κειμένου.
- Παραπομπή σε συγγραφέα ή χωρία κειμένου.

• Κόμμα : Χρησιμοποιείται:

ΠΡΙΝ ΑΠΟ:

- Όμοιους, αλυσόμενους όρους ^{ή ομο} ~~είας~~ → Αλυσόμενα όμοια
- Παράθεση (π.χ. Ο Όμηρος, ο ποιητής)
Επεξήγηση (π.χ. Ο ποιητής, ο Όμηρος)
- Δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις
- Αναφορικές παραθετικές προτάσεις

ΜΕΤΑ ΑΠΟ:

- Κλητική πτώση → κλητική προσχώρηση
- Μόριο κατάφασης ή άρνησης ή βεβαιωτικό επίρρημα

• Ενωτικό — —

- Πολυσύνδετες λέξεις (π.χ. κοινωνικο-οικονομικός)
- Ομοϊσχυρές λέξεις με ιδιαίτερη έμφαση (π.χ. λέξη-κλάσι)
- Ξετικά ονόματα και διηλὰ επώνυμα (π.χ. Άννα-Μαρία, Γεωργιός, Μάνος-Θεοδώρου)

ΕΠΙΠΕΔΟ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ 1

Να εξηγήσετε τι δηλώνουν σε καθένα από τα παρακάτω αποσπάσματα τα σημεία στίξης (ερωτηματικό, εξαγωγικά, θαυμαστικό, διπλή παύλα, παρενθέσεις).

1. Μπορούμε να διακρίνουμε τρία είδη φιλικών σχέσεων, κατά τον Αριστοτέλη: «διά το χρήσιμον», «δι' ηδονήν», «διά το αγαθόν».
2. Γιατί δεν προβλήθηκε η συγκεκριμένη είδηση από τα μέσα ενημέρωσης;
3. Τα αρχιτεκτονικά σχήματα εκείνης της δημιουργίας (θέατρα, βουλευτήρια κλπ.) εξακολουθούν μέχρι σήμερα να εξυπηρετούν ανάλογες δραστηριότητες.
4. Οι πτυχιούχοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ΑΕΙ ή ΤΕΙ).
5. Είναι ελεύθερος, και σε ποιον βαθμό, ο σύγχρονος άνθρωπος;
6. Να μελετήσετε το βιβλίο του Β. Λαμπρινουδάκη, «Εμείς και οι αρχαίοι χώροι θέασης και ακρόασης».
7. Η αρετή είναι «κτήμα ες αεί» του ανθρώπου.
8. Υπάρχουν ρόδα χωρίς αγκάθια;
9. Δεν πρέπει οι νέοι να συμμετέχουν ενεργητικά στις κοινωνικές διαδικασίες;
10. Είναι άραγε περιέργεια, κατακτητική διάθεση ή απλώς ένα διανοητικό παιχνίδι;
1. «Καυτός» ο Μάιος για τις πολιτικές εξελίξεις.
2. Εξαιρετική ερμηνεία του ρόλου!
3. Άλλοτε χρησιμοποιούσαν τον όρο «ανθρωπισμός».
4. Μα πόση ευρύτητα σκέψης διαθέτεις τέλος πάντων;
5. Οι παλαιότεροι έλεγαν: «αυτός είναι μεγάλος ανθρωπιστής».
6. Η εκπαιδευτική πράξη καθίσταται επομένως μια διαδικασία που δεν περιορίζεται στον χώρο (το σχολείο) και τον χρόνο (περίοδος της νεότητας).
7. Η πνευματική καλλιέργεια χωρίς παράλληλη ψυχική –χωρίς ηθικούς φραγμούς και αναστολές– θα εγκυμονούσε τεράστιους κινδύνους.
8. Δεν χρειάζεται να «πολεμήσει» σκληρά και προς σκληρούς αντιπάλους, σαν τους βιοπαλαιστές.
9. Ο Ντινάν, για παράδειγμα, ο ιδρυτής του «Ερυθρού Σταυρού», υπήρξε ένας τέτοιος ανθρωπιστής.
10. Λέει ότι πήγε από την Αθήνα στη Θεσσαλονίκη σε τρεις ώρες!
- Και στις δύο περιπτώσεις, «αγαπούμε» τον άλλον κι εκείνος μας «αγαπά» όχι για την ανθρώπινη ποιότητά μας, αλλά επειδή κάτι άλλο περιμένουμε απ' αυτόν και αυτός από εμάς.
- Γιατί σήμερα και τα παιδιά είναι πολύ διαφορετικά από άλλοτε και ο αέρας, το «κλίμα» του σχολείου έχει αλλάξει.
- Σημασία επομένως δεν έχει να συναντηθούμε –αν ποτέ συναντηθούμε– στο πολύ μακρινό μέλλον με κάποια όμοια ή ανόμοια με μας δημιουργήματα της εξελίξεως.

24. Ο κατάλληλος (:) άνθρωπος στην κατάλληλη θέση.
25. Σήμερα οι πηγές των πληροφοριών έχουν πολλαπλασιαστεί σε βαθμό εκπληκτικό και οι κρουνοί τους (η εφημερίδα, το περιοδικό, το ραδιόφωνο, η τηλεόραση) ρέουν μέσα στο σπίτι.
26. Τι είναι η φιλία; «Εύνοια», φυσικά, όπως λέγει ο Αριστοτέλης.
27. Σήμερα ζούμε σ' εποχή άκριτης απόρριψης των πάντων. Με τι προζύμι θα πλαστεί η νέα αυτή, η πολυ-
θρύλητη ζωή;
28. Η επιστήμη νίκησε επιτέλους τον καρκίνο!
29. Συνδεόμαστε μ' έναν άνθρωπο, επειδή ο ένας μας είναι στον άλλον χρήσιμος (για τις υποθέσεις, τις ανά-
γκες, τη σταδιοδρομία, τις πολιτικές φιλοδοξίες μας κ.λπ.).
30. Χρειάζομαι διακοπές! Αποκρίθηκε.

1.	2.	3.	4.
5.	6.	7.	8.
9.	10.	11.	12.
13.	14.	15.	16.
17.	18.	19.	20.
21.	22.	23.	24.
25.	26.	27.	28.
29.	30.		

εξηγήσετε τι δηλώνουν σε καθένα από τα παρακάτω αποσπάσματα τα σημεία στίξης (ερωτηματικό, αγωγικά, θαυμαστικό, διπλή παύλα, παρενθέσεις).

Αυτή η παραφροσύνη του καιρού μας, μας αφαιρεί τη χαρά να συνυπάρχουμε με τον χρόνο (συμβαδίζοντας και συνυπάρχοντας με άνεση).

Πόσον καιρό ακόμα η ανθρωπότητα θα κατατράχεται από τις ματαιότητες και τις ψευδαισθήσεις που ονομάζουμε εμπορεύματα;

Θέλουν, μα δε βολεί να λησμονήσουν (Λορέντζος Μαβίλης).

Η γλώσσα μεταδίδει μηνύματα με ήχους εξωλεκτικούς (αναστεναγμός, βηχάκι που καθαρίζει τον λαιμό, σφύριγμα).

Σιγά, σου είπα!

Ο πατέρας μου –ελαφρύ το χρώμα που τον σκέπασε– δεν ήθελε να με κάνει βοσκό.

Τα πρόσφατα αυταρχικά μέτρα της κυβέρνησης αποκαλύπτουν τον «δημοκρατικό» της χαρακτήρα.

«Στα τεραίν του Ήτον», είπε πολύ σωστά ο Ουέλινκτον, «κερδήθηκε η μάχη του Βατερλό.»

Στη δεύτερη περίπτωση, διατηρούμε στενές σχέσεις μαζί του, επειδή μας προξενεί ευχαρίστηση (είναι διασκεδαστικός, έξυπνος συνομιλητής, επιδέξιος συμπαίκτης κ.λπ.).

Κανένας υπεύθυνος δε σκέφτηκε ότι τέτοιες παραγωγικές δραστηριότητες θα προκαλέσουν μεγάλα προβλήματα στο φυσικό περιβάλλον!

Είναι δυνατό το άτομο σε ένα σκληρό απολυταρχικό καθεστώς να απολαμβάνει πολιτικές ελευθερίες;

Ποιος μας εγγυάται ότι η Πολιτεία δεν θα αθετήσει πάλι τις υποσχέσεις της;

Τώς συμβαίνει, όμως, να θεωρείται σήμερα ως αληθινό ό,τι είναι βλάσφημο, ανήθικο και βάρβαρο; Η καλοσύνη και η εντιμότητα δεν δικαιούνται να συμπαρακαθίσουν στην τράπεζα της αλήθειας, και μάλιστα επικεφαλής;

Έχουμε πολλά να πούμε, ας μιλήσουμε». Η διαφημιστική αυτή καμπάνια εταιρείας κινητής τηλεφωνίας έρχεται σε αντίθεση με τη σύγχρονη πρακτική της επικοινωνίας.

Οι αυτόχθονες κάτοικοι αυτών των περιοχών υπήρξαν θύματα της απληστίας των «πολιτισμένων» λαών της Ευρώπης.

Εκότρωσε την κόρη του, επειδή φόρεσε μίνι φούστα!

Απαιτείται μια άλλη οργάνωση παιδείας, ώστε να διαπλάθονται πολίτες ικανοί «να άρχουν και να άρχονται βάσει των νόμων», σύμφωνα με τη θαυμάσια έκφραση του Αριστοτέλη.

Α θεομοθετημένα ανθρώπινα δικαιώματα παρέχουν μια ισχυρή βάση, επάνω στην οποία μπορούν να οικοδομηθούν» αρχές.

Ουχνά περιμένουμε από τον φίλο ένα κέρδος (υλικό ή ηθικό) ή μιαν απόλαυση (την τέρψη της ευχάριστης αναστροφής).

Ο γράμμα αποκτείνει, το δε πνεύμα ζωοποιεί», είπε ο Παύλος (Προς Κορινθίους Β', 3.6).

Ο τρόπος ζωής που είχε το παρελθόν κληροδοτήσει –τιμότητα, αξιοπρέπεια και κοινωνική συνεργασία– ανδυνεύει και αναιρείται καθημερινά από την πρακτική της εποχής μας.

22. Ξέχασαν, λοιπόν, να υποβάλουν δήλωση 15.300 επιχειρήσεις!
23. Υπάρχουν άραγε γονίδια αθανασίας; Θα διαλευκανθούν πλήρως οι μοριακοί μηχανισμοί που διέπουν τη ζωή και τον θάνατο; Θα αποδεχθεί, ηθικά, η ανθρωπότητα σε μια τέτοια περίπτωση να παρέμβει;
24. Η κλωνοποίηση αναδεικνύει επικίνδυνες απόψεις περί δημιουργίας μιας «αρίας φυλής».
25. Η Εθνική Ελλάδα στον ουρανό της Ευρώπης!
26. Ο άνθρωπος κινδυνεύει, μέσα στη δίψα του θριάμβου, να γίνει παρανάλωμα εκείνης της ακαταγώνιστης υπεροψίας, που οι Αρχαίοι την ονόμαζαν «ύβριν».
27. Τι συμβαίνει λοιπόν; Οι αποκρίσεις που ερμηνεύουν το φαινόμενο αυτό είναι ποικίλες.
28. Ο πνευματικός άνθρωπος δεν γκρεμίζεται εύκολα ούτε από τη νόσο, ούτε από τα γερατειά, όπως ο πολυ-άσχολος και προκομμένος άνθρωπος δεν «ευκαιρεί», καθώς λέμε, ν' αρρωστήσει.
29. Πού βαδίζουμε, άραγε; Για χάρη ποιας προόδου και μελλοντικής ευδαιμονίας η επιστημονική κοινότητα αλλά και ολόκληρη η ανθρωπότητα πρέπει, αλόγιστα, να συνεχίσει αυτό τον δρόμο;
30. Η Αντιπολίτευση άσκησε πάλι τη γνωστή της «εποικοδομητική» κριτική.

1.	2.	3.	4.
5.	6.	7.	8.
9.	10.	11.	12.
13.	14.	15.	16.
17.	18.	19.	20.
21.	22.	23.	24.
25.	26.	27.	28.
29.	30.		

να εξηγήσετε τι δηλώνουν σε καθένα από τα παρακάτω αποσπάσματα τα σημεία στίξης (ερωτηματικό, ερωτηματικό, θαυμαστικό, διπλή παύλα, αποσιωπητικά, παρενθέσεις).

Μια καταστροφή οποιουδήποτε είδους –οικολογική για παράδειγμα– θα προκαλέσει άραγε μια βίαιη αφύπνιση ή μήπως την εμφάνιση αυταρχικών ή ολοκληρωτικών καθεστώτων;

«Γιατί κλαις» τον ρώτησαν. «Γιατί συλλογιέμαι» αποκρίθηκε ο σοφός «πως αν, όπως γυμνάζουμε έτσι τα σώματά μας, γυμνάζαμε και την ψυχή μας, τι θάματα θα μπορούσαμε να κάμουμε!»

–Φοβάμαι κάτι χειρότερο! (οι ηθοποιοί φεύγουν από τη σκηνή).

Γιατί τότε είναι που ανακύπτουν τα τρομερότερα ερωτήματα: τι θα την κάνεις την Ελευθερία που κέρδισες Πώς θα την αξιοποιήσεις

Όταν αντιλήφθηκαν τη μωρία τους, ήταν αργά: η ευτυχία είχε γλιστρήσει μέσ' από τα χέρια τους, η ζωή με τις χαρές της είχε φύγει ανεπιστρεπτί...

Ο Βολτέρος είχε πει κάποτε: «τον κόσμο τον κυβερνάνε τα βιβλία».

Μόνο το 20% των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (ΑμΕΑ) συμμετέχει στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Για να απαντήσει κανείς στο ερώτημα ποιος είναι ο ρόλος των διανοουμένων της εποχής μας, πρέπει να έχει διευκρινίσει τι εννοεί με τον όρο «διανοούμενος».

Εμείς υπογραμμίσαμε τη φθορά –φθορά σωματική και ψυχική– που φέρνει η ανυπομονησία.

Τέρμα πια οι καθυστερήσεις και οι δικαιολογίες!

Η οικονομική πολιτική της κυβέρνησης είναι πραγματικά απαράδεκτη!

Δεν χαίρεται αυτό που του δόθηκε ως αμοιβή του μόχθου του. Ζητάει κι άλλο. Έπετα κι άλλο. Και πάλι άλλο... χωρίς σταματημό, χωρίς να πει επιτέλους «φτάνει».

Εκόραρε τρεις φορές σε ένα δεκάλεπτο!

Αυτές δεν τον αφήνουν (και στην περίπτωση ακόμη της κλονισμένης υγείας) να λυγίσει.

Μπορεί να νοηθεί Δημοκρατία δίχως τον σεβασμό του διπλανού σου;

ια να μιλήσουμε με τη γλώσσα των ποιητών μας «Το καίριο στη ζωή αυτή κείται πέραν του απόμου» (Ελύτης).

α σπορ κι οι κλασικές σπουδές είναι στο Ήτον οι δυο αδερφωμένοι δρόμοι της αγωγής. Όχι όμως σπορ τομικά –ακόντιο, πήδημα, δίσκος– παρά σπορ ομαδικά.

έα μέτρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που συνιστούν «ασπίδα» απέναντι στην κλιματική αλλαγή.

ι λογοτέχνες προφήτευσαν από τον προπερασμένο αιώνα ήδη: «Όλοι στον αιώνα μας χώρισαν και γίνανε μονάδες, ο καθένας αποτραβιέται στη μοναξιά του» (Ντοστογιέφσκι).

αι αυτό ισχύει κατεξοχήν, όταν πρόκειται για την ελληνική γλώσσα, τη δίκαια υμνημένη στην αρχαία πορφύρα της από τον Gibbon, ως «μουσικότατη και γονιμότατη γλώσσα».

ιστεία με αποκρίατικο πιστόλι σε τράπεζα του Βόλου!

22. Το βιβλίο τότε ή απαγορεύεται –κι αυτό γίνεται τότε πανηγυρική εκδήλωση αδυναμίας των κρατούντων– ή απομένει μόνο του να διασώζει την αξιοπρέπεια των συνειδήσεων.
23. Τα μέσα μαζικής επικοινωνίας στήνουν «πολιορκία» στενή, για να παραμερίσουν το βιβλίο, να το υποκαταστήσουν.
24. Με τον όρο «αυτομόρφωση» περιγράφουμε μία σύνθετη εκπαιδευτική διαδικασία.
25. Και τρέχουν οι «τλήμονες θνητοί» να εξασφαλίσουν εύνοιες και χρήμα.
26. Οι μεγάλες βιομηχανικές χώρες συνεχίζουν να εκπέμπουν ρυπογόνα αέρια και συντελούν στο «φαινόμενο του θερμοκηπίου».
27. Ο Πολ Βιρλιό, για παράδειγμα, έγραψε το έργο «Πληροφοριακή Βόμβα».
28. Το ακούμε για κάθε νέα τεχνολογία: «Τι να το κάνω εγώ το εμβόλιο για το Αλτσχάιμερ, όταν τα παιδιά της Αφρικής δεν έχουν ούτε ασπιρίνη για τον πυρετό»
29. Από την άλλη, όλη αυτή η πληθώρα διαθέσιμων πληροφοριών μετατρέπεται σε άγχος. «Πληροφοριακό άγχος» το ονομάζουν κάποιοι ψυχολόγοι.
30. Κάποιος που είχε αρχίσει να διδάσκεται γεωμετρία δίπλα στον Ευκλείδη, μόλις έμαθε το πρώτο θεώρημα τον ρώτησε: «Τι περισσότερο θα κερδίσω αν τα μάθω όλα αυτά» Τότε ο Ευκλείδης φώναξε τον δούλο του και του είπε: «Δώσε παιδί μου σε αυτόν τρεις οβολούς, διότι έχει ανάγκη να κερδίζει κάτι από ό,τι μαθαίνει».

1.	2.	3.	4.
5.	6.	7.	8.
9.	10.	11.	12.
13.	14.	15.	16.
17.	18.	19.	20.
21.	22.	23.	24.
25.	26.	27.	28.
29.	30.		